

VAPENBILDEN

Forum för Svenska Heraldiska Föreningen

Nr 63, september 2005

Foto: Magnus Ericsonmark

Vapen i arv – kring den frågan kretsade tre föredrag som hölls i anslutning till föreningens årsmöte. Se sidan 331 ff.

Bilden visar hälften av en antavla för greve Arvid Nils Stenbock. För den då drygt 30-åriga sjöofficeren visas hans eget fullständiga vapen, föräldrarnas vapen utan hjälmprydnader, far- och morförelädrarnas sköldar och längre tillbaka endast stamvapensköldarna.

Eftersom hans farfar och farmors mor var kusiner, så återkommer det stenbockska stamvapnet två gånger. Dessutom var farfaderns farmor och mormor kusiner, vilket förklarar att även grevliga ätten Brahes stamvapen finns på två ställen.

Antavlan har uppmålats tidigast 1770, eftersom greven då blev riddare av Svärdsorden och denna orden pryder vapnet, och senast 1772, eftersom han det året blev major men här fortfarande skrivs kapten vid arméns flotta ("Centurio Legionis Navalis").

Åkavallen hänger idag på Herborum i Östergötland.

Kontakta oss

www.heraldik.se

VAPENBILDEN utges med fyranummer per år av Svenska Heraldiska Föreningen i samarbete med Heraldiska Samfundet. Upplaga: 700 exemplar.

Nr 64 utkommer till december 2005. Manusstopp den 15 oktober.

Redaktion

Magnus Bäckmark (red), Värtavägen 85 C, 183 60 Täby, 08-756 37 90, magnus@heraldik.se; Martin Sunnqvist (annonsansvarig), martin@heraldik.se; Marcus Karlsson, marcus@heraldik.se.

Bli medlem / prenumerera / beställ

Svenska Heraldiska Föreningens postgiro: 22 27 90-8, bankgiro: 5142-9561.

Årsavgiften är 150 kr, även för i utlandet bosatta och för organisationer. (Familjemedlem: 50 kr.) Skriv namn och adress på inbetalningsavin och tidskriften kommer med posten.

Medlemsfrågor, adressändring och beställningar handlas av Jesper Wasling, Sängatan 10, 507 45 Borås, jesper@heraldik.se, 033-10 74 81.

Styrelse

Henric Åsklund (ordf), Ekoxevägen 9, 247 35 Södra Sandby, henric@heraldik.se, 046-575 34; Stefan Bede (v ordf och härold), bede@heraldik.se; Jesper Wasling (sekr och webbred, adressuppgifter se ovan); Johanna Arnell (kassör); Magnus Bäckmark (red, se ovan); Thomas Falk (ledamot); Marcus Karlsson (ledamot); Martin Sunnqvist (suppleant).

Organisationsnr 857209-0366.

Tryck Affärstryckeriet i Falköping AB.

ISSN 0349-0602

Ordförandeord

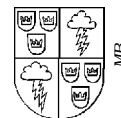
Bästa medlemmar,

Första volymen i SHF's skriftserie har äntligen blivit verklighet! *Heraldik för nybörjare* är en lättillgänglig introduktion till ämnet. En perfekt present till släkt och vänner som kanske inte vet så mycket om heraldik, men av intresse även för den redan insatte. Missa inte det mycket förmånliga medlemspriset, se annonsen på sidan 333.

På initiativ av statsheraldikern har **Svenska Nationalkommittén för Genealogi och Heraldik** involverats i det föreslagna vapenregistret i SHF's regi. Nationalkommittén är inrättad av Vitterhetsakademien och utgör Sveriges officiella kontaktkör i heraldikärenden. Kommitténs medverkan är mycket spännande och skulle ge vårt register en övertäffad legitimitet. För att ytterligare bredda och förankra registret i heraldiksverige har vi erbjudit **Heraldiska Samfundet** och **Skandinavisk Vapenrolla** att utse en ledamot vardera i det Vapenkollegium som är avsett att sköta registret. Övriga tre ledamöter utses av SHF's styrelse och föreningens härold är per automatik Vapenkollegiets ordförande. Mer om detta i nästa nummer av Vapenbilden.

Den tredje samnordiska heraldikkonferensen avhölls i Oslo i maj och var en mycket välorganiserad och trevlig tillställning. För första gången samlades alla de Nordiska heraldikföreningarnas ordföranden och vi passade bland annat på att dryfta SHF's planerade vapenregister. Förutom det register som sedan länge drivs av **Heraldiska Sällskapet i Finland** saknas även i övriga Norden allmänna vapenregister. Grannlandsföreningarna följer med stort intresse utvecklingen och vi kommer att hålla kontakten framöver.

Bästa hälsningar,
Henric Åsklund

För innehållet i artiklar och notiser svarar respektive författare. Att bidrag publicerats betyder inte att föreningen tagit ställning till eventuella framförda åsikter. Citera gärna, med angivande av källan! För eftertryck, inhämta först tillstånd från författaren.

Förenade i tema union

Av Marcus Karlsson

Den 13–15 maj ägde den tredje nordiska heraldiska konferensen rum i Oslo.

Jag ankom till den norska huvudstaden kl 13.00 på fredagen den 13(!) men möttes av strålande väder. Efter incheckning på hotellet företog jag en liten rundvandring i området kring Karl Johans Gate.

På kvällen vid sextiden var det mottagning av Oslo kommune på Oslo Ladegård, som ligger på platsen för den gamla biskopsborgen. Efter välkomsttal av Oslos borgmästare och lyssnande till ett sångframträdande till luta avåts en buffé, varpå följde en frivillig rundvandring på platsen för det äldsta Oslo.

Samling om upplösning

På lördagen började själva föredragen. Konferensens tema var unioners ingående och upplösning, med anledning av hundraårsminnet av unionsupplösningen mellan Norge och Sverige 1905. Vi samlades i fanhallen på Akershus fästning – en värdig inramning för konferensen.

Foto: Magnus Eicklenarik

En kista på Akershus slott. Kistan pryts av två sköldar, år talet 1623 och sammanskrivna initialer N T och L K (eller K L). Efterlysning: Vilka var ägarna? Redaktionen hoppas på svar.

Det första föredraget hölls av arkivarien **Nils G Bartholdy** som redogjorde för hur det gick till när danske kungen **Frederik VI** år 1819 fick ge avkall på att föra det norska lejonet i sitt vapen.

Avdelningschef **Tom Bergroth** behandlade storfurstendömet Finlands heraldiska och vexillogiska förhållanden under den ryska tiden 1809–1817.

Förutvarande statsheraldikern **Clara Nevéus** behandlade verkningarna på det svenska kungavapnet av unionen 1814 och unionens upplösning år 1905.

Efter en rundvandring på det imponerande Akershus slott och lunch hölls på eftermiddagen två ytterligare föredrag, följda av Societas Heraldica Scandinavicas generalförsamling.

Det fjärde föredraget, av gymnasieläraren **Gudný Jónasdóttir** (i hennes frånvaro hållet av Harald Nissen) behandlade Islands statsvapen och dess återverkningar på det danska kungavapnet.

Det femte hölls av ambassadör **Lars Tange-raas** och behandlade det norska lejonet under unionen med Sverige.

Vid sjutiden avåts en middag i Forsvarets stabsskoles kantine på

Foto: Magnus Eicklenarik

Norges vapen, här i en framställning från 1740 på läktaren i Akershus slottskirke.

Vapenbilden 63:2005 323

Tekning: Magnus Bäckmark

den samtidigt. Här syns respektive förenin-
gars sköldemärken sammanställda med ord-
förändas egna.

Akershusfästning som sedan följdes av ett trevligt samkväm på hotellet.

På söndagen avhölls följande föredrag:

Fil dr **Leif Tengström** talade om hur Finlands lejon använts av de svenskakungarna och hur det kom att upptas i tsarens vapen.

Förste amanu-
ensen **Jan Oskar Engene** höll konferensens enda föredrag helt inriktat på flaggor, då han talade om hur unionens ingående och upplösning kom att påverka det norska och svenska flaggväsendet.

På fredagen träffades ordförandena i fem nordiska heraldiska föreningar för samtal i Oslo Ladegård. Det var första gången så många föreningar representerats av sina ordföranden

Foto: Mikolaj Ortinski

Mer part av konferensens deltagare samlade på borggården till Akershus slott. Enligt deltagarlistan deltog 75 personer – 38 från Norge, 19 från Sverige, 10 från Danmark, 5 från Finland, 2 från Island och 1 från Polen.

Oslos vapen. Bilden hämtad från inbjudningskortet från Oslo kommune till mottagningen i Oslo Ladegård på fredagen.

Advokat **Hans Cappelen** talade om hur unionsupplösningen påverkade riksvapnet och kungavapnet. Cappelen tog också upp alternativ för riksvapnet om Norge hade blivit republik år 1905.

Konferensen avslutades så med en rundvandring på försvarsmuseet och 1905-utställningen. Sedan följde lunch och hengång.

Jag kan säga att konferensen gav mig som förstagångsdeltagare en blodad tand och jag kommer säkerligen att delta i flera framöver.

ERT SLÄKT- FÖRETAGS- KOMMUNVAPEN

HANDSKURET I TRÄ PÅ
TRADITIONELLT SÄTT OCH
YTBEHANDLAT ENLIGT
ERA ÖNSKEMÅL.

INTRESSERAD?

KONTAKTA MIG GÄRNA,
SÅ KAN VI GÖRA NÅGOT
UNIKT MED ER
VAPENSKÖLD.

MED VÄNLIG HÄLSNING,

THORLEIF AIFF

T. A. TRÄSKÄRNINGAR
ÄNHALTSVÄGEN 12
SE-543 94 TIBRO

TEL/FAX: 0504-201 10
MOBIL: 0706-82 76 38
E-POST: thorleifa@yahoo.se
www.bildhuggaren.se

Vapenbilden 63:2005 325

Traditionsbevarandet inom Försvarsmakten

Av Jonas Arnell

Här följer ett referat av det föredrag som dåvarande chefen för protokollavdelning vid Försvarsmaktens högkvarter i Stockholm, överste Joakim Collin höll för Heraldiska Samfundet vid dess årsmöte den 14 juni 2004 (se Vapenbilden nr 60, s 258).

Protokollavdelningen ingår i Strategiledningens planeringsstab och handlägger främst Försvarsmaktens relationer gentemot främmande makt samt ärenden som rör traditioner och uniformer. Avdelningens huvuduppgifter är:

- Stöd till de i Sverige ackrediterade utländska försvarsattachéerna.
- Handläggning av försvarsanställdas resor till utlandet gentemot svensk ambassad i besökslandet.
- Utländska besök vid Försvarsmakten.
- Stöd till överbefälhavaren (ÖB) vid bland annat utländska besök, nationaldagsfirande och traditionella arrangemang.
- Frågor som rör traditioner, uniformer, ceremonier och medaljer.

Bort med fickor

Inledningsvis återgav Collin minnen från sin tid som försvarsattaché i Estland och

fortsatte därefter till att tala om Försvarsmaktens traditioner och handläggningen av dessa belysta med intressanta synpunkter, exempel och minnen.

Bland annat nämndes att FOA konstaterat att m/59 och m/90 ur kamouflagesynpunkt var likvärdiga. Man valde dock den nya och lite dyrare m/90 vilket finansierades genom att m/59:ans fickor på baksidan av vapenrocken försvann på m/90.

Turban för sikher

Ett par exempel på det mångkulturella Sverige i Försvarsmakten exemplifierades genom frågan om slöja och turban (sikhisk trosbekännare) till uniform.

Förbandslakten har inneburit att en del av protokollsavdelningens arbete har varit att tillvarata arv och traditioner. Bland annat berördes hur olika nedlagda regementens traditioner och fälttecken med mera förvaltas. Till exempel för **Göta Ingenjörregemente (Ing 2)** vid sidan av sitt eget fälttecken numera även detsamma för nedlagda **Smålands regementes (I 12)**.

När det gäller den levande heraldiken i Försvarsmakten så sker ett kontinuerligt utbyte med Statsheraldikern när det gäller heraldiska frågor. I Vapenbilden

Ur tjänstemeddelande TFG 09 812:010004 (2001).

Vapen för Göta ingenjörregemente (Ing 2).

Ur tjänstemeddelande TFG 09 812:950009 (1995).

Vapnet för nedlagda Smålands regemente (I 12).

nr 53, s 56, finns förresten en recension av *Försvarsmaktens heraldiska vapen och valspråk 2001* (tjänstemeddelande TFG 09 912:010004).

Dubbelt medaljerade

När det gäller medaljer så har protokollsavdelningen ett medaljråd där beslut fattas om vem som ska tilldelas Försvarsmaktens medaljer med mera. Ett aktuellt fall var DC-3:ans besättning som i juni 2004 tilldelades Försvarsmaktens förtjänstmedalj i guld (FMGM). Eftersom besättningen vid beslutet ännu inte formellt förklarats avlidna var utdelningen möjlig, eftersom medaljen inte kan utdelas posthumt.

Tillkomsten av Försvarsmaktens medalj för internationella insatser i brons (FMintBM) 1991 fick också sin förklaring: Sverige deltog

i internationella uppdrag som inte renderade medalj (exempelvis Somalia och Kuwait), vilket väckte missnöje. Detta åtgärdades genom instiftande av en ny medalj. Denna har sedan dess utdelats vid FN-och EU-missioner som renderar en medalj så att man numera ofta får två medaljer vid utlandsmission. I samband med det diskuterades bland annat möjligheten att ge medaljen för tapperhet i fält/till sjöss vid internationella uppdrag i krig (exempelvis Kongo), vilket i dagsläget inte är möjligt.

Slutligen kan nämnas att HKV Prot:s hemsida är <http://www.hkv.mil.se/article.php?id=10370>. Den nye chefen för HKV Prot är överstelöjtnant **Lars af Sillén** och det är överstelöjtnant **Olle Strid** som handlägger de flesta typerna av ärenden som berör området heraldik, medaljer och liknande.

Var Erik och Severin släkt?

Per Reidar Christiansen diskuterar i *Norsk Slekthistorisk Tidsskrift*, bind XXXIX, heft 4 (2004), huruvida vapnaren **Erik Kijl**, känd 1550–1582, vapen belagt från 1552, sist bosatt på Ågård i Ture, Norge, möjligtvis skulle kunna vara släkt med **Severin Kijl** (död 1553). Kombinationen av att de använde sammasköldemärke och efternamngörtanken inte ogrundad, men något bevis finns inte.

Severin Kijl (egenhändigt "Kill") är känd från 1521 (Svenskt Biografiskt Lexikon). Enligt en rapport från 1523 ska han ha varit född på Själland av borgarsläkt. I vilket fall kom han snabbt uppsig som krigsherre i kung **Gustav I:s** tjänst så fort denne kommit till makten. Han krönte sin kamrär med att vara hövitsman över Älvsborgs slott och län och var en befälhavarna som kväste Dackeproppret. Hans vapen är äldst känt i sigillavtryck från 1531.

Bland artikelns vapenjämförelser finns en bild på en vapenframställning för Severins son **Per Kijl** ("Kill") (död 1588), som var

Per Kijls vapen i mitten av en tallrik. Ägarinitialer har inskrivits i sköldemärket.

befallningsman på fästningen Gullberg där nu skansen Göta lejon ligger i Göteborg. Vapnet är inristat i en tallrik som en bonde plöjde upp 1907 i Snårsbo i Sexdrega socken.

Magnus Bäckmark

Vapenbilden 63:2005 327

Nya vapen

Vapenbilden strävar efter att ornämna alla vapen nytillkomna i Sverige från och med år 2000. Meddelanden om sådana tar vi tacksamt emot. Skicka dem till SHF:s vapenkollegium, c/o Stefan Bede, Östra Skansgatan 32, 413 02 Göteborg, bede@heraldik.se.

Länsrätten i Kronobergs län

Modellritning levererad av Riksarkivet den 15 juni 2005.

Sköld: I fält av guld ett på ett grönt treberg stående, upprest, rött lejon med blå beväring, vilket med båda framtassarna håller ett stolpis ställt, rött amborst med svart båge och pil av silver [Kronobergs län]. Skölden krönt med kunglig krona och lagd över en nyckel och ett svärd i kors, båda av guld.

Teckning Vladimir A Sagerlund.

Varbergs tingsrätt

Modellritning levererad av Riksarkivet den 22 juni 2005.

Sköld: I fält av silver en blå hjälke belagd med en krönt leopard av silver med röd beväring; hjälken åtföljd ovan av en balansväg och fältet nedan bestrött med hjärtan, allt blått. Skölden krönt med kunglig krona.

Sköldemärkets bild med lejonet och hjärtanen är hämtad från vapnet för den medeltida Skarsholmsätten, på grund av dess anknytning till trakten. Motivet har satts i Hallands färger.

Teckning Vladimir A Sagerlund.

Växjö tingsrätt

Modellritning levererad av Riksarkivet den 15 juni 2005.

Sköld: I fält av silver en från en av en vägskura bildad stam och däröver en naturfärgad bild av S:t Sigfrid, stående, klädd i röd klädning och med gloria av guld samt hållande i högra handen en krökta och i vänstra en kyrka samt däröver en blå ginstam belagd med en balansväg av silver [Växjö]. Skölden krönt med kunglig krona.

Teckning Vladimir A Sagerlund.

Executive Management Institute

I Täby. Vapnet antaget 2005.

Sköld: Kvadrerad i silver och blått, med klöverbladsavslutade utskjutningar motsols i alla fält utom det andra, vari en slutten bok av silver med snitt av guld. Hjälmtäcke av silver med blått foder. Hjälmprydnad: Ett uppstigande lejon av silver med blå beväring hållande i vänster tass en svart jordhög med uppväxande grön planta och höger tass

skyddande där över. Valspråk: EX MINIMO MIRIBILE ('Ur det minsta något beundransvärt').

Teckning Magnus Bäckmark

Sektionen för surveystatistik

Föreningen, som utgör en sektion inom Svenska Statistikersamfundet i Uppsala, antog vapnet vid styrelsesammanträde den 19 april 2005.

Sköld: *Blå, oregelbundet beströdd med fyrkantiga v silver.* Valspråk: PARS PRO TOTO ('Den delen för det hela'). Sköldhållare: *Två gröna papegojor med beväring av guld.*

Sköldemärket avses att på valfritt sätt sammanställas med samfundets bild (sistnämnda då i första rummet) – vilken kan uttryckas som *i fält av silver ett svart gement sigmatecken* – för att visa på sektionens samhörighet med samfundet.

Teckning Magnus Bäckmark

Holmgren

Antaget av inredaren och formgivaren **Knut Holmgren**, Helsingborg, 2005. Sköldemärket medges till övriga medlemmar av släkten Holmgren. Släktnamnet antogs av hans farfars farfars far, Anders Holmgren (1784–1874), kontraktsprost och kyrkoherde i Vinnerstads och Motala församlingar av Linköpings stift samt hovpredikant. Släktens äldste kände stamfader är dennes farfars far Matthias Olofsson (1664–1741), mjölnare i Trilleholm, även kallat Holmen, i Ullervads socken i Västergötland.

Sköld: *Kluven i blått, vari en borg med tre torn med vardera två tinnar, allt av silver, uppskjutande från en vågskara delande fältet*

och nedtill åtföljd av fyra av vågskuror bildade hjulkar av silver, och silver, vari en blå gren med fem blad. Blått hjälmtäcke fodrat med silver. Hjälmprydnad: En uppåtriktad spänd blå långbåge med fem kinnar över bågen förledade blå pilar med spetsar och fan av silver. Valspråk: SUMUS QUOD SUMUS (latin 'Vi är de vi är').

Teckning Per Grönlund

Olsson (från Glimåkra)

Antaget av personalassistenten, numera pensionären **Elsa Göransson**, född Ohlsson, Lund, 2005. Medges till medlemmar av hennes mödernesläkt Olsson, härstammande från hennes morfar Ola Persson (född 1843), bonde

i Vesslarp i Glimåkra socken i Skåne. Medges efter differentiering också till avlägsnare släktingar tillhörande samma släkt, vars äldste kände stamfader är Olofs farfars far Per Svensson (född 1746), bonde i Östra Flyboda i Örkeneds socken i Skåne.

Sköld: *Delad genom ett mantelsnitt i guld och blått, vari en utgrenad rot av guld, samt däröver en blå ginstam belagd med en gående vessla av guld. Blått hjälmtäcke fodrat med guld. Hjälmprydnad: En blå örn med huvud och fötter av guld.* Valspråk: RADICIBUS INTER NOS CONSERTI ('Våra rötter för enar').

Teckning Christer Göransson

Nyström, yngre släkten

Antaget av kusinerna, advokat **Olof Nyström**, Bromma, och **John William Nyström, Jr.**, PhD, Woodstock, Georgia, USA, 2003, med medgivande till släktmedlemmar härstammande från deras farfars far, styckjunkaren Johan Magnusson Nyström (född 1812),

Forts se s 349.

Vapenbilden 63:2005 329

Hela världens flaggor på svenska

Av Lars Kenneth Dahlqvist

Brian Johnson Barker: *Hela världens flaggor*. Richters Egmont, Malmö 2005. ISBN 91 7715 852 0, inbunden, 160 sidor.

I den svenska bokhandeln har länge saknats böcker om flaggors historik och symbolik. Därför är det glädjande att den populärvetenskapligt skrivna *Hela världens flaggor* i dagarna ges ut på svenska.

Författaren **Brian Johnson Barker**, som tidigare skrivit populärvetenskapligt om bland annat numismatik och politisk historia, har tagit hjälp av professor emeritus i statskunskap vid Boston University, **Whitney Smith**, vid framtagningen av boken. Smith är kanske det internationellt mest kända namnet inom vexillologin.

Smith författade 1975 den bok som fortfarande står sig som den i mitt tycke främsta inom området; *Flags Through the Ages and Across the World*. Smiths 350 sidor tjocka verk med utförlig historik av de stora nationernas flaggor, översattes dock tyvärr aldrig till svenska (men väl till danska) och den är idag mycket svår att finna på antikvariat.

230 nationsflaggor

Den nu utkomna boken är därför mer än välkommen. Boken inleds med en allmän genomgång på ca 30 sidor om flaggning, flaggornas historia (inklusive ett kort avsnitt om heraldik) samt flaggornas symboler och färger.

Därefter ägnas resterande drygt 120 sidor åt att presentera världens olika nationsflaggor i geografisk ordning.

För varje flagga anges dels dukens proportioner, dels datum då flaggan antogs. Med en kort text beskrivs varje flaggas historiska bakgrund och förklaring av eventuell symbolik.

För vissa länder, företrädesvis europeiska, beskrivs även riksvapnet. Till varje land finns dessutom en faktaruta med informa-

tion om landet såsom folkmängd, huvudstad, språk med mera.

Trots att boken betonar hur viktigt det är att ingen nationsflagga får en mer framträdande plats än någon annan (bland annat får vi tipset att placera flaggorna i bokstavsordning) inleder den brittiske författaren den 230 flaggor långa paraden av nationsflaggor självklart med Union Jack.

I den engelska originalversionen anges i faktarutan i anslutning till vår blågula flagga att religionen i Sverige är "Lutheran" och "Roman Catholic". Något som säkert skulle få Gustaf II Adolf att vända sig i graven. I den svenska upplagan är detta dock diskret justerat så att det åter råder enighet i religionen; "Luthersk protestantism".

Uppgiften om datum för flaggornas antagande väcker en del frågetecken då uppgiften inte konsekvent anger om det avser ett första antagande eller om det bara är fråga om en mindre justering. Den finska flaggan anges till exempel antagen 1/1 1995 trots att den blåvita flaggan blev officiellt fastställd redan 1920. Kanske hade det varit mer informativt om uppgiften kompletterats med årtal om tidigare belägg.

Även om avsnittet om flaggornas historik kunnat utvecklats än mer, är *Hela världens flaggor* en oumbärlig referensbok för den flaggintresserade svenska allmänheten.

Tradition och nytänkande i släktvapenrätten

Av N Stefan Bede

Heraldiken lyder inte under några lagar och det finns inte någon kontrollinstans för efterlevandet av riktlinjer och det juridiska skyddet har även det visat sig vara undermåligt.

Det har de senaste åren bland heraldiker diskuterats hur man skall se på släktvapenrätt och succession. I denna diskussion kan man urskilja två huvudteman som stötts och blötts: tradition och nytänkande. Det är möjligt att vi till slut använder oss av en kombination av dessa båda, det får den vidare diskussionen och framtiden utvisa.

Häroldskollegiet har med intresse följt debatten och hur vi skall göra i förningen är inte hugget i sten.

Vid senaste årsmötet hölls därför, på temat släktvapenrätt, tre föreläsningar av Magnus Bäckmark, Martin Sunnqvist och Jesper Wasling.

Först ut var **Magnus Bäckmark**, som kan sägas vara den i trion som kan betecknas som pragmatiker och traditionalist. Hans föredrag, med titeln *Dynamik med yngre släkter och sammanställda eller differentierade vapen*, presenterades med både fina overheadbilder och en kassakvittorulle!

Bäckmark började med att definiera identiteten och hur man ser på den. Både den egna såväl som den ärvda och det var här som kvittorullen kom till användning. På denna rulle hade Magnus ritat ett antal sköldar som fick representera en persons "vapen-DNA".

För att kunna visa på sitt släktskap finns den gamla traditionen med sammanställning

och även gör det möjligt för personer att vidareföra sin mödernesläkts vapen.

Bäckmark förklarade att systemet ger en kontinuitet och identifierbarhet i arvet och brukandet av dessa vapen. Det ger vidare ett klart och verifierbart kvitto, eller bevis, på vem som har rätt att bruka ett visst vapen. Även praktiskt kan man lätt följa den agnatiska linjen, och detta underlättar kontrollen i olika riktningar, om alla utgår från samma regler. Dessutom undviker man risken för manipulering.

Systemet är även så att säga självgående och till yttermera visso redan inarbetat. Ändra inte ett vinnande koncept var Magnus Bäckmarks motto för dagen...

Jämlikheten är heller inte satt ur spel, påpekade han, samtidigt som han svepte med blicken och stannade vid Jesper Wasling. Enligt Bäckmark består jämlikheten i att alla, kvinnor och män, har rätt att föra ett eget vapen – vilket är en annan sak än ett enskilt vapen ärvs litet hur som helst.

Bäckmark menar också att traditionell systematik garanterar alla vapen lika värde, eftersom det finns en risk för att äldre och/eller finare anor och vapen annars väljs före de mindre glansfulla. Bäckmark kallar detta avsteg från den agnatiska principen för "godtyckesheraldik". Man ärver inte sin heraldiska identitet, man har den, och båda föräldrarnas vapen ingår i denna identitet.

Magnus Bäckmark visade slutligen ett exempel där en uppdiiktad familjs släktförhållanden gav olika vapensköldar beroende på inbördes släktskap (och efteramn). Detta är både jämlikt och att föredra, även om –

Vapenbilden 63:2005 331

eller just för att – man i vissa fall ändrar på ett vapen och då får en mer personlig sköld. Du har alltid rätt till båda dina föräldrars vapen (om än i en kluven sköld) påpekade han.

Vapenrättens uppkomstsätt

Martin Sunnqvist berättade om den mer juridiska sidan av släktvapenrätten och talade om *Vapenrättens uppkomstsätt och dess betydelse för vapensuccessionen*. Här fick vi veta att den agnatiska rätten är en romersk idé med ca 2000 år på nacken som kom till Europa och cementerades i Sverige under 1500-talet. Efter 1950 ändras synen på denna rätt till förmån för en mer kognatiskt liberal idé; den agnatiska rätten är visserligen praktisk men kan inte kallas jämställd...

Vapenrättens uppkomst spelar här in vad gäller äldre, inarbetade eller förlänade och yngre, nytagna vapen. Eftersom den agnatiska principen har gällt för de äldre men börjar luckras upp för de nyare kan man ju låta dessa regler gälla sida vid sida. Skälet är enligt Sunnqvist, att idag har vi en jämlikhetssträvan som kan appliceras på nytagna vapen. Då kan barmen föra ett vapen vidare, oavsett om det är från modern eller fadern.

Sunnqvist sade vidare att själva antagandet är betydelselöst när det gäller rätten till ett vapen, det är själva inarbetandet av ett vapen som betyder något. Främst för att någon juridisk rätt för nytagna vapen är svårt att få. Det är mer en fråga om fair play, eller som vi brukar kalla det: god heraldisk sed.

Den som arbetat in ett vapen är sedan den som medger vilka i släkten som har rätten till detsamma.

När det gäller successionen eller rätten till ett vapen, så finns det ett antal variabler som kan tas i betraktande. Ett medgivande kan omfatta medlemmarna av en agnatisk släkt, alla bärare av ett visst släktnamn eller alla ättlingar till en viss person. Eftersom det är fråga om *släktvapen* måste det vara fråga om en på rimligt sätt definierad släkt, men själva släktbegreppet kan för nyare vapen inte anses vara begränsat enligt den agnatiska principen.

Hur skall man förhålla sig om vapentagarens intentioner är okända, eller om där inte finns något (känt) medgivande?

Ja, antingen får man gissa vilka intentionerna var eller så får man hålla sig till något slags regler.

En väg kan då vara att låta äldre vapen följa gamla hävdvunna regler och nya vapen modernare dito.

Vill ändra grunderna

Liberalen och reformivraren i sammanhanget var **Jesper Wasling**. Hans fördrag *Succession på lika villkor (en jämförelse mellan släktnamn och släktvapen)*, gick på direkt kollisionkurs med traditionell heraldisk sed och allt som står i våra heraldikböcker i frågan!

Jesper Wasling, liksom Martin Sunnqvist, ansåg att ett modernt samhälle, med jämlikhet för ögonen, inte kan se det agnatiska systemet som hållbart.

För att illustrera hur man kan åstadkomma en mer jämlik vapenrätt, och knyta an till en modernare syn på heraldiken, tog Wasling upp den svenska namnlagen. Han presenterade en motsvarighet och denna vapenlag skall enligt Jesperses som en utgångspunkt för vidare diskussion och finns att läsa på SHF:s hemsida.

Wasling vill ändra grunderna för den heraldiska successionen. Han tycker att traditionen på detta område är omöjlig att upprätthålla i vår tid och vill ha ett nytt system som både tar hänsyn till individen och är könsneutralt. Huvudargumenten i Waslings förkastande av det gamla agnatiska systemet, är att det bland annat är ett gammalt och patriarkalt röstsystem från riksdagen. Det är ett arv från 1600-talet då kvinnan var underordnad mannen och det duger inte i dag. Nya tider kräver nya system och traditioner.

De traditioner som många vill behålla, har tillkommit i ett visst historiskt sammanhang är en social konstruktion som skapats för att passa en given social norm. Det glömmes vi lätt bort. Vi inbillar oss att traditionen funnits i evig tid och därmed är oomkullrunkelig.

menade Jesper Wasling. För att understryka detta gav han ett antal exempel på sådana traditioner och regler.

Alla har rätt till ett vapen, men denna rätt bör idag drivas vidare i en mer jämlik anda enligt Wasling. Ingen kan med den bästa vilja i världen påstå att heraldiken idag är jämlik, eftersom män äger sitt vapen, medan kvinnor enbart har det till låns. Detta begränsar människors valfrihet, eftersom barn kan ta sin fars vapen, men måste göra någon förändring för att få föra sin mors vapen, menade föredragshållaren.

"Den gamla principen brister både uppåt och nedåt. Uppåt, för att barn enbart kan föra sin fars vapen och nedåt, för att endast sonen får föra familjevapnet vidare" hävdade Wasling med adress Magnus Bäckmark.

Efter föredragen följde fika med gruppdiskussioner om släktvapenrätt.

Av det jag kunde höra så kan man nog konstatera att juryn fortfarande är ute, som det heter i amerikanska rättegångsfilmer...

*

På följande sidor kan du läsa de tre föredragen i föredragshållarnas egna sammanfattningar.

Delta själv i debatten i detta och andra ämnen på diskussionsforumet

www.heraldik.se/forum

Heraldik för nybörjare

red. Jesper Wasling

Ett medryckande häfte som presenterar heraldiken på ett lättsamt sätt. Författarna lotsar läsaren genom den snåriga heraldiken och visar på ett vapenbruk anpassat till 2000-talet men med rötter i medeltiden.

Medlemspris 50 kr

Ordinarie pris 90 kr

Beställ från Jesper Wasling
Sämgatan 10, 507 45 Borås.
E-post. jesper@heraldik.se

ISSN 1653-1132; ISBN 91-975743-0-9.

Heraldik för nybörjare är nummer 1 i SHF:s skriftserie. 48 sidor i färg, 90 illustrationer.

Vapenbilden 63:2005 333

Var tydlig – välj både och

Av Magnus Bäckmark

En rättvisande lösning på alla tänkbara specialfall vad gäller succession av vapen tycker jag är att sammanställa två sköldemärken: 1) för den egna släkten, 2) för den släkt vars namn man bär.

Heraldisk identitet är speciell

Ens identitet består av många delar. Alla har en identitet i sin familjeroll, en i sin yrkesroll, en identitet i sitt namn och andra slags identiteter genom till exempel olika talanger eller fritidsintressen. En särskild identitet är den heraldiska. Den överlappar ibland namnidentiteten, men långtifrån alltid. Som bekant är det ju inte så att det finns vissa vapen för vissa efternamn och att det räcker med att ha namnet för att också ha vapnet. (Den tankegången kan påträffas till exempel i "vapenautomater" uppställda av luredrejure i amerikanska köpcentra.)

Ens vapen är en utsaga om ens *heraldiska* identitet.

Två nivåer

I praktisk vapen användning tycker jag att man kan urskilja två nivåer:

1) *Dekorationsnivå*. En person kanske till exempel har en inramad målning som visar vapnet för den släkt som hans farmor tillhörde. Om någon frågar förklarar han som det är: "Det är min farmors." (Inte: "Det är mitt eget.") Ett annat exempel är att en gift kvinna kan använda enbart sin makes vapen, om hon ännu inte har något eget. Det är inte något fel i det, men hon kan alltid komplettera med ett eget vapen att sammanställa med makens.

2) *Ägandenivå*. För denna nivå krävs att vapnet är kopplat till den *egna* släkttillhörig-

heten. Enbart ett sådant vapen är att betrakta som enseget i noggrannsammanhang.

Även anvapen omfattas

Alla har en egen heraldisk identitet. Efter det egna vapnet (befintligt eller potentiellt) följer fler beståndsdelar i den heraldiska identiteten: ens anvapen. Närmast kommer mödernevapnet, sedan farmöderne och mormöderne och så vidare bakåt. På vissa av dessa positioner finns kanske vapen, på andra inte.

De närmaste luckorna, inte bara positionen för det egna vapnet (om där ännu är tomt), är möjliga att fylla för en heraldiskt intresserad person, om han/hon är hågad att uppmuntra sina närmaste släktingar till vapenantagning.

Sammanställning

Hur ska man då vidareföra sin mödemesläkts vapen, om man vill det, utan att framstå som usurpator?

Svaret på den frågan är ett heraldiskt grepp som är i princip lika gammalt som heraldiken själv: sammanställning. I äldsta tid, från 1100-talets slut, var anledningen till sammanställning ofta ett tjänsteförhållande, alternativt åter spegling av territoriella förhållanden eller anspråk. **Hallvard Trøtteberg** ger en introduktion till metodens uppkomst i *Heraldisk Tidsskrift* nr 23 (1971), s 137–143.

Under medeltiden förekom dimidiering (sammansmältning av dexter hälft av ena sköldemärket med sinister hälft av det andra) eller motivisk blandning (ett exempel, se **Crafoord + Campbell** på s 348). Det som har blivit det vanliga är att två sköldemärken sammanställs i en sköld.

Sammanställningssätten varierar. Kvadrering och klyvning är de vanligaste, universellt

sett, men även fyrstyckning, delning och andra sätt är tänkbara.

Fördelar

Det finns, som jag ser det, huvudsakligen sex fördelar med att sammanställa eget vapen med vapnet för den släkt vars namn man bär (i de fall dessa två är två olika släkter) – jämfört med andra alternativ:

1) *Kontinuitet*. Att ett vapen förs vidare i samma släkt, åtminstone i första rummet i en sammanställd sköld, oavsett hur efternamn växlar över tid, ger en samhörighet där ett sådant annars kan gå förlorat efter namnbyte.

2) *Identifierbarhet*. Antalet medlemmar av en bestämd släkt är exklusivt. Det underlättar identifiering av vapen eller utredning om en person har rätt att bära ett visst vapen eller ej. Om vapen skulle kunna ärvas till samtliga ättlingar, så ökar antalet bärare av ett attraktivt vapen mångdubbelt snabbare och exklusiviteten och verifierbarheten försvinner. (Det är rent tidsmässigt ogörligt att utreda ett obegränsat antal släktlinjer i stället för en enda.)

3) *Systematiken sköter sig själv*. Överföringen av en rätt att föra ett visst vapen är automatisk, i kontrast till en godtycksheraldik där en person själv ska välja vilket av "sina vapen" som skavara hans eller hennes "eget". I en sådan godtycksheraldik blir vapen någonting enbart för den lilla

Ur *Heraldisk Tidskrift* nr 23 (1971).

*Det äldsta belägget på sammanställning av flera sköldemärken i en sköld i Norden synes vara den för Håkan Magnusson (död 1380) såsom kung av Norge i den med honom samtida *Getre-vapenboken*.*

Ur *Hans Hildebrand: Sveriges medeltid, senare skedet, från år 1350 till år 1521* (1889).

Träsnideri visande vapnet för Otte Olsson, som var biskop i Västerås 1501–1522. Genom fyrstyckning sammanställde hans sköldemärken för sin egen släkt (Stjärna, Kopparbergsätten) med sin mödernesläkt (Svinhuvud).

skaran intresserade, ingenting som per automatik omfattar även helt ointresserade.

4) *Kompatibilitet*. Med bibehållen systematik i vapensuccession blir alla slags släktvapen även fortsatt kompatibla med varandra. Med andra ord inträffar det inte att en person plötsligt kan stå med "rätten" att föra fler än ett vapen såsom sitt eget eller att olika vapen-antagare föreskriver sinsemellan olika "arvsregler" för sina vapen, vilket jag är starkt emot. Att alla vapen även framgent utgör ett och samma slags vapen är en viktig princip, så att det inte uppstår A- och B-klasser i hänseende till vapnets (moraliska) skydd och exklusivitet.

5) *Jämlikhet*. Vapen för såväl adelsätt som arbetarfamilj har samma självklara bevarandevärde. Skulle utvecklingen medföra en ökad godtycklighet, så blir det på bekostnad av de "mindre glansfulla" identiteterna, eftersom de oftare väljs bort.

6) *Manipulering undviks*. Med bevarandet av en genealogiskt rättvisande grundsystematik elimineras utrymmet för heraldiska haverister av olika slag. Det är sådana som gärna skulle vilja framställa sig som någon annan än de i själva verket är, genom att lyfta upp någon ansläktsvapen såsom sitt "eget" vapen. Sannare

tycker jag är att man i så fall bevarar den egna heraldiska identiteten samtidigt (genom sammanställning) eller gör någon förändring i ursprungsvapnet.

Medeltida praxis

Det har hävdats att man under medeltiden gjorde "litet hur som helst" vad gäller vapensuccession. Det finns uppemot nittio medeltida belägg (varav många osäkra) inom nuvarande Sverige på att personer vidarefört något annat än sin agnatiska släkts vapen, men det finns så vitt jag vet inte något belägg på att det inte skett efter någon förändring, till exempel tinkturväxling eller ändrad hjälmprydnad, som vi idag inte känner till.

Då brisyres tillämpades även inom själva släkterna för att särskilja olika släktgrenar eller individer från varandra, så finns ingen anledning att tro att de inte var mindre vanliga när ett vapen upptogs från en exempelvis en styvfår eller morbror.

Ojämlikt?

Grundtendensen har alltid varit agnatisk, det vill säga att ett vapen delas av systrar och bröder, far, fastrar, farbröder och deras barn, med andra ord alla sådana individer som har en gemensam släktbakgrund på obruten fädemelinje bakåt i tiden.

Man kan få hörayttranden i stil med: "Det är diskriminering mot mamman att pappans vapen ärvs till bamen." Då har man inte förstått att utgångspunkten är den egna heraldiska identiteten. Den är ingenting man "ärver" antingen från pappa eller mamma, utan någonting man *har*. Att det i den ingår inte bara den egna släkten, utan även mödmesläkten (och därefter följande ansläkter), är lika tacksamt och ofrånkomligt som att man har en vänster- och en högerstorta och därtill en rad mindre tår.

Fiktiva familjen Enberg

Nu till en fiktiv familj, som jag uppdyktat för att ge några konkreta exempel.

En trist lösning, även till tanken att "alla" ska ha samma vapen.

Leif Enberg hade, utan djupare intresse, en gång själv komponerat ett kvasiheraldiskt vapen som "alla i familjen" skulle använda (bilden ovan).

Det ohållbara i detta visade sig så småningom, när Leifs dotterdotter Bella Enberg blev heraldikintresserad.

Bella förstod nämligen poängen med att alla har en egen heraldisk identitet. Efter att ha utmönstrat det tidigare publicerade vapenförsöket uppmuntrade hon sin morfar att anta ett mer konventionellt vapen.

Bella upptäckte rätt snart i facklitteraturen att det redan fanns ett vapen sedan gammalt i mormoders släkt, Ström.

Sedan fick hon veta att hennes mors äldresyster Izabella Enberg egentligen var moders halvsystem. Momor Inez Enberg, född Ström, hade först varit gift med en rumän, men skilt sig från honom och gift om sig med Leif medan Izabella var helt liten. På så sätt kom det sig att Izabella bar sin styvfars efternamn. Efter att ha undersökt saken fann Bella att Izabellas far hade tillhört en rumänsk adlig ätt. Izabella tyckte att det var ganska spännande att hon därför kunde använda sitt nyupptäckta adliga sköldemärke, ensamt eller kombinerat med Enbergsköldemärket.

Bellas morbror heter Anders Ström Enberg. På Bellas inrådan lät han sitt mellannamn få

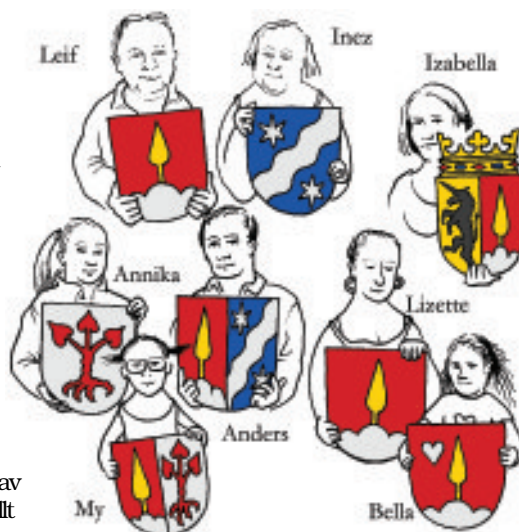
en heraldisk återspeglning i att han sammanställde Enberg+Ström.

Anders sambo Annikas efternamn är Lindegrip. Bella kläckte den lika enkla som geniala idén att låta namnet illustreras av en lind nedtill övergående i en ömfot.

I Annikas och Anders dotter Mys sköldsammansättes sköldemärket för Enberg, vars efternamn hon bär som mellannamn, och Lindegrip.

För sig själv gjorde Bella ingen sammansättning, utan ett tillägg av ett hjärta i sin mödernesläkts sköldemärke, syftande på att Bellas agnatiska släktlinje bakåt burit namnet Hjertz. Att manifestera Hjertzdelen av sin identitet mer än så kändes inte aktuellt för Bella för tillfället.

Exemplen visar hur regeln "både och" ger en i mitt tycke mer levande och mer rättvisande personheraldik.

En mer levande heraldisk lösning, enligt min mening. (Enbart sköldarna av de fiktiva exempelvapnen är framställda här.)

Välj egen arvsförskrift

Av Martin Sunnqvist

Den agnatiska principen har traditionellt ansetts reglera arvet av släktvapen. Här ifrågasätts i vilken utsträckning detta gäller idag och i så fall för vilka släkters vapen.

Den agnatiska principen innebär att en släkt består av en stamfader, hans söner och döttrar, sönerns söner och döttrar, etc, men inte dottrarnas barn. Detta släktbegrepp befastes i Sverige under 1500-talet. Det gäller arv av adelskap och har också fram till 1983 gällt

som huvudprincip för arv av borgerliga släktnamn.

Tidpunkten för vapenrättens uppkomst har betydelse. Alla svenska förlänade vapen, alla övriga adliga vapen och alla äldre antagna vapen har tillkommit i en tid då den agnatiska principen var en självklarhet. Så är det inte när någon idag antar ett vapen. Därför finns skäl att skilja mellan dessa båda kategorier.

En given utgångspunkt idag är att män och kvinnor är likaberättigade. Om de antar och inarbetar vapen har de samma intresse av att

Vapenbilden 63:2005 337

kunna föra vidare dessa till kommande generationer. Till exempel bör en kvinna som antar ett vapen kunna låta sina barn föra det eller en man som antar ett vapen låta sina döttrars barn föra det.

Utgångspunkten för rätt till ett vapen är inarbetning. Det är först när man har gjort vapnet känt som ett kännetecken som man kan räkna med någon form av ensamrätt. Inarbetaren är den som kan medge andra – inom en på rimligt sätt definierad släkt – rätt att använda släktvapnet.

Därför. Låt förlänade och äldre antagna vapen följa de principer som har vunnit hävd för dessa vapen. Ge den som idag antar ett vapen för sig och sin släkt frihet att medge vapnet åt den agnatiska släkten, åt dem som bär släktnamnet eller åt alla egna eller stamfadersättlingar. På så sätt respekteras viljan hos den som tog sig tid och kraft att skapa ett kännetecken för sig och sin släkt.

Succession på lika villkor

Av Jesper Wasling

En ny tid kräver nya regler. Traditionen är viktig men inte viktigare än människorna. Traditionen får därför inte tillåtas styra vår tillvaro. Det gäller heraldiken precis som alla andra områden i samhället.

Jag är en reformist och vill att heraldikens läroböcker anpassas sig till 2000-talet. Speciellt gäller det vapenrättens område. Den traditionella synen där heraldiska vapen endast kan föras vidare via den agnatiska blodslinjen vill jag ersätta med en kognatisk succession vilket innebär att såväl man som kvinna kan föra vidare något eller båda sina föräldrars vapen till sina barn. Ett vapen ska däremot endast kunna föras vidare genom blodslinjen och adoption.

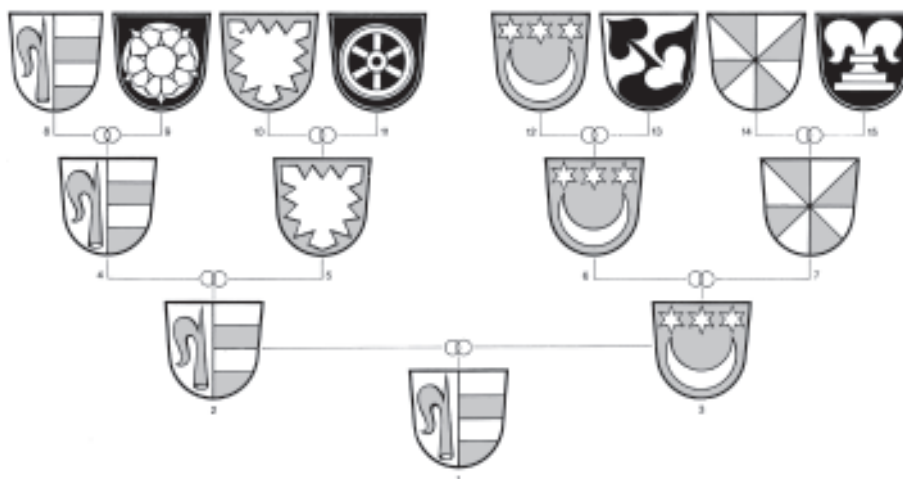
Från far till son

Vår heraldiska handböcker lär ut att ett vapen förs vidare från far till son. En dotter som låter sina barn föra sitt eget oförändrade släktvapen gör sig skyldig till brott mot traditionen. Vissa heraldiker anser till och med

att bamen är usurpatorer, människor som lägger sig till med något som inte är deras. Men vilken rätt har vi heraldiker att kalla någon tjuv för att de använder sin mors och inte sin fars vapen?

Skälet till denna hårda linje är förstås att heraldiken i sin mer stadsfästa form är nära knuten till Riddarhusets regler och eftersom adeln de senaste 100 åren inte sett så väst mycket av utveckling har också heraldikens vapenrätt blivit omsprungen av samhällsutvecklingen. Om den för ansågs konservativ kan den idag betraktas som anakronistisk. Men så behöver det inte vara.

I mitt kommande resonemang utgår jag ifrån den svenska namnlagen som jag anser är en lyckad skapelse med några få onödiga inskränkningar. I centrum står individen. Det är inte faderns eller makens släkt, inte något byakollektiv eller någon statlig institution som bestämmer vilket efternamn jag ska bära och det är för lagen ointressant om jag är kvinna eller man. Visst vore det naturligt om heraldiken fungerade på samma sätt.

Traditionell agnatisk succession ger en tydlig bild av släktlinjerna. Bild: Walter Leonhard.

Bristande jämlikhet

Det har sagts att heraldiken är jämlik eftersom både söner och döttrar ärver sin pappas vapen och syskon för sina vapen på lika villkor. Men här brister jämlikheten åt två håll, uppåt och nedåt. Uppåt för att barnen endast kan föra sin faders vapen. Nedåt eftersom endast sonen för familjevapnet vidare. Kvinnan ställs utanför och därför för man och kvinna inte sina vapen med samma rätt. Vill man vara elak kan man säga att mannen äger sitt vapen medan kvinnan endast har sitt till låns. Läser man den lilla litteratur som finns på svenska är författarna eniga om just denna sak – vapen kan aldrig ärvas från mamman. Vill man ha mammas vapen måste man göra en förändring i skölden. En förändring verkar kanske inte så mycket, men nästa generation måste göra ytterligare förändringar och så vidare. Det tar inte lång tid innan ett fullständigt nytt vapen är skapat, speciellt om man anser att två förändringar räcker för att göra ett vapen unikt mot ett redan existerande. Det är inte valfrihet och det är inte jämlikt att endast få välja pappas

vapen. En modern vapenrätt måste vara fullständigt könsneutral.

Enbart via blodslinjen

Var och en som önskar har rätt att ta sig ett vapen och föra det. Den rätten bygger på sedvänja sedan medeltiden och går före alla andra regler kring heraldiken. Men rätten att föra vapen är inte oinskränkt. En individ kan endast föra ett vapen. Det betyder inte att hon endast har ett vapen; skölden kan vara en kombination av flera släktvapen. Det nya stamvapnet hämtas från ens anor.

I mitt resonemang kring släktvapenlagen är alla anor lika mycket värda. Det betyder att man kan ta vilket vapen man vill ur sin anvapensamling. Men en oinskränkt rätt som sträcker sig hundratals år tillbaka i tiden skapar ett kaos. Därför behövs någon form av inskränkning och för min del anser jag att man endast ska kunna gå två eller tre generationer bakåt för att uppta ett släktvapen. Av ens fyra eller åtta anvapen kan man uppta ett, men bara ett, vapen och föra det. Man ska däremot

inte kunna ta upp ett vapen som har förts av ens förfäder på 1600-talet. Det hör till historien. Av samma skäl ska man inte anta ett nytt vapen i sin farfars farfars farfarsnamn. Vapentagaren ska vara medveten om att han har ett vapen och ge sitt godkännande därtill. Varje människa tillhör flera släkter, inte bara den agnatiska. Återigen är det individen som är centrum. Konsekvensen är då att man äger alla de vapen som förs av ens anfäder och anmödrar. Vilken släkt man väljer att manifesteras i ord (efternamn) och bild (släktvapen) är upp till var och en att bestämma. Inte något som heraldiker ska sätta sig till doms över.

Vill man kombinera två vapen bör det göras med vapen från samma par, och lämpligen då sina föräldrars vapen. Farnors och morfars vapen ska inte slås samman. Den typen av sammanslagningar är konstruerad historia. Vapen ärvs endast via blodslinjen. Därför tycker jag däremot inte att ingifta och styvbarn ska få föra ett släktvapen utan att göra någon form av differentiering.

Adeln är undantagen

På ett område gör jag ett avsteg från jämlikhetstanken och tillåter mig att vara inkonsekvent. Det är adeln. Det är självklart för mig att adelns rangtecken precis som adelskap endast får gå i arv via sönerna och detta för att det står så i sköldebrev. Att vapnet utan rangtecken får föras vidare av döttrarnas barn har jag inget problem med men jag kan för traditionens skull acceptera att någon form av differentiering görs.

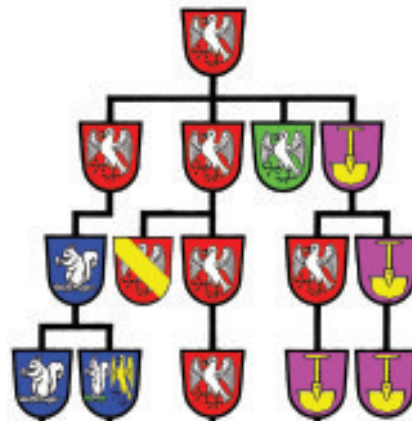
Adelns rangtecken är lite speciella. Jag skulle vilja säga att de är en immateriell egendom som enligt givaren – Kungl Majestät – tydligt sägs ska följa manslinjen. Vi kan inte frånta någon deras egendom. Ett annat skäl till att låta adeln vara utanför det övriga regelverket är att adliga vapen faktiskt har omfattats av en officiellt erkänd vapenrätt, något som inte gäller för ofrälse vapen.

Detta avsteg från min övriga reformiver beror på att adel idag är en historisk kvarleva och ingen levande institution. Men om adelskapet ännu fanns och om vi fortfarande skulle adla framstående svenskar, hur skulle vi då göra?

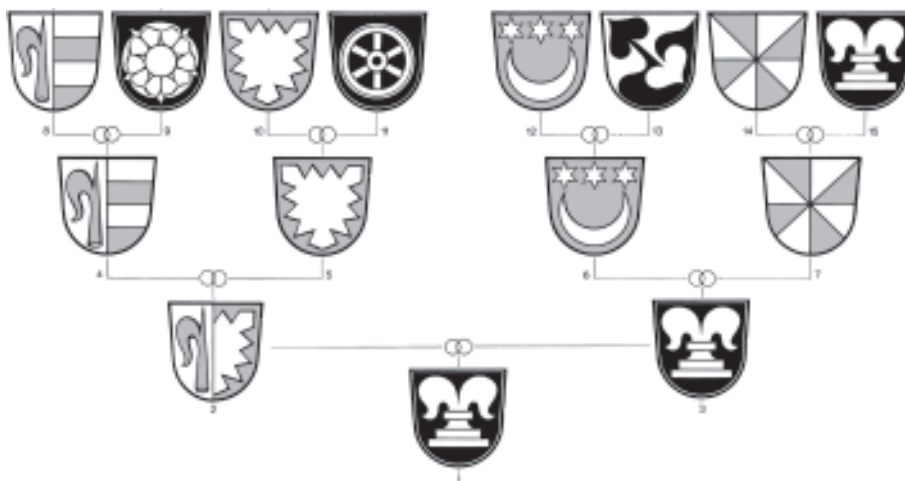
Ett ärftligt adelskap som endast förs vidare på manslinjen och ett adelskap som en adlig kvinna förlorar när hon gifter sig blir löjligt i dagens samhälle. Tänk er grevinnan Margot Wallström. Som kvinna läser hon i adelskalendern att hennes grevliga ätt har utgått på manssidan i samma stund som hon får grevetiteln. Dessutom förlorar hon sin titel när hon gifter sig med sin älskling, som är en vanlig Svensson. Greve Göran Persson ses däremot som en viril företrädare för en levande grevlig ätt och kan till och med få sparken och ändå upphöja sin Anita till grevinnan.

Negativa följder

När jag har diskuterat dessa tankar med andra har jag fått flera goda argument mot en ändring. Jag tycker inte alltid att dessa argument är starkare än kravet på en könsneutral heraldik men jag vill ändå ta upp dem därför att jag vet att andra känner annorlunda. Och i ett ämne

Ett fiktivt exempel på fri succession. Bild: Walter Leonhard.

En könsneutral succession kan göra en släkttavla väldigt omväxlande där det är svårt att följa arv via fäderna eller möderna. Collage på original av Walter Leonhard.

som heraldiken där vi bör nå konsensus kring vilka regler vi ska hålla oss till är det av yttersta vikt att vi är lyhörda.

1 Det blir kaos och förvirring. "Så länge man endast för sin pappas vapen begränsas antalet bärare av ett vapen till de agnatiska ättlingarna. Ett vidare arv skulle innebära att antalet potentiella bärare efter bara några generationer blir tusentals i stället för ett tiotal."

Mot detta skulle jag vilja säga att vapnet först och främst är till för bärare och inte för oss som studerar heraldiken. Jag är helt säker på att de som bär ett vapen och deras närmaste har förmåga att veta vem de är. Vi utomstående är ändå alltid hänvisade till en vapenbok och vad spelar det för roll om personen framför oss har sitt vapen från modern eller fadern, vi vet ju ändå vem stamfadern är och vi vet vem bäraren är.

2 Släktbegreppet urholkas. "Man tillhör en släkt, sin pappas. Vapenbruket borde återspegla denna släktskap. Om man får välja vapen från både mammas och pappas sida kan man inte

längre följa ett släkt genom att studera dess vapen."

Återigen vill jag utgå från individen. Genealogen gör visserligen vackra anträd men de är inte alltid relevanta för de berörda. För mig utgår släkten från individen vilket betyder att endast biologiska syskon har gemensam släkt. Andra släktbegrepp är metodiska grepp, inget annat.

3 Man väljer det finare. "Om folk får välja fritt kommer de att välja det som är det finaste. Tänk er att herr Persson gifter sig med fru Oxenstierna. Självklart kommer barnen att vilja föra mammas vapen och inte pappas."

Det är möjligt att barnen väljer det finare av föräldrarnas vapen, men varför inte. Det är ju deras föräldrar. Varför ska endast sönerna få ståta med sitt arv medan döttrarna får hålla tillgodo med det arv som deras make för med sig?

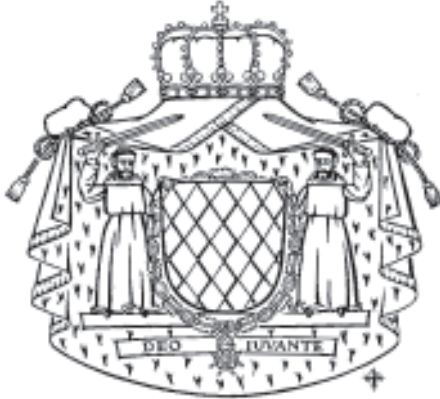
Vem av oss har rätt att sätta sig till doms över de dotterdöttrar som väljer att föra samma vapen som sonsönerna till vapentagaren?

Furst Rainier III av Monaco

Av Magnus Bäckmark

Ur The Coat of Arms, Vol. 4 (1956-59).

Den här teckningen av furst Rainiers vapen utfördes 1957 av Bengt Olof Kälde.

Den 6 april avled det monegaskiske statsöverhuvudet i en ålder av 81 år.

Furst Rainier, som tillträdde Monacos tron 1949, erhöi samma år Serafimerorden – vilken han är den hittills senaste inom det monegaskiska furstehuset att ha erhållit. Han gifte sig 1956 med filmskådespelerskan **Grace Kelly**.

Av deras tre barn tituleras döttrarna **Caroline** och **Stephanie** prinsessa. Mellanbarnet, sonen Albert, tidigare prins (och markis av Baux), kröntes den 13 juli och är nu furst

Albert II av Monaco. Han har nyligen stolt visat upp en tvåårig son som han har tillsammans med en flygvärdinna. Framtiden får utvisa om sonen eventuellt legitiimeras och kanske rentav blir tronföljare.

Ätten **Grimaldi**, som anlade furstetitel 1612, intog Monaco 1297. En Grimaldi hade då enligt legenden lyckats med det genom att han och hans kumpaner förklätt sig till munkar. De svärdsvingande franciskanmunkarna som håller skölden, liksom valspråket **DEO IUVANTE** (latin 'Med Guds hjälp'), sägs syfta på erövringen.

Sköldemärket kan beskrivas som *spetsrutat i silver och rött*. Sköldhållarna har naturfärg, vilket för franciskanmunkar innebär bruna kåpor. Vapenmantelns färg byttes ut från blå till röd 1858, när **St Karlsorden** instiftades och dess kedja lades runt skölden.

Foto: Dariusz Nitke / AP, ur DN 2005-04-16.

Vid jordfästningen i St. Nicholaskatedralen var Rainiers kista draperad med den röd-vita nationsflaggan på längden lagd över kistan, med en mindre furstlig flagga (vit, med vapnet mitt på) lagd på tvären över den. Sveriges kungapar bevisade ceremonin.

Her tiginnan av Cornwall

Den 8 april sammanvigdes den brittiske tronföljaren med **Camilla Parker Bowles**, född **Shand**. Hon har fått titeln hertiginna av Cornwall. På hennes 58-årsdag den 17 juli offentliggjordes hennes vapen. Det innehåller inga nya element, utan visar på sinister sida

vapen Shand, ävenledes med sinister sköldhållare därifrån. Veckopressen har gjort sig lustig över vildsvinet och kallat henne Camilla Parker Bowles (pork = fläsk) och Her Royal Hogness (hog = svin).

www.royal.gov.uk

Magnus Bäckmark

342 Vapenbilden 63:2005

Fasan i Forsytesagan

Av Jan-Eric Olsson

Mellan juli och oktober sänder Sveriges Television en nyfilmatisering från 2002 av Forsytesagan, baserad på författaren och nobelpristagaren John Galsworthys romansvit. Jan-Eric Olsson, Eksjö, har skickat in ett intressant citat ur den första delen av släktkrönikan, som utgavs 1906 under titeln *The Man of Property* (på svenska *Fär möget folk*, 1922):

Foto ur DN 2005-07-09.

"Det var Swithin som följde den impuls som förr eller senare driver någon medlem av varje stor familj till det. Han gick till Herald's släktforskningsbyrå där man försäkrade honom att han otvivelaktigt var av samma släkt som de välkända Forsytarna med 'i, vilkas vapen var 'tre högervända spännen mot svart och röd bakgrund',¹ säkert i den förhoppningen att han skulle uttrycka en önskan om att lägga sig till med vapnet. Swithin gjorde emellertid inte det, utan så fort han hade fått veta att vapenskölden kröntes av en heraldisk fasan² och att mottot lød 'För Forsite' lät han placera den heraldiska fasanen på sin vagn och sina livreknappar och både fasanen och mottot på sitt brevpapper. Vapenskölden behöll han för sig själv, dels för att han, eftersom han inte hade löst några rättigheter, tyckte att det skulle se skrytsamt ut att måla den på vagnen och han hatade skryt, och dels därför att han som varje annan praktisk natur i hela landet hade en hemlig motvilja och ringaktning för saker som han inte begrep. Han tyckte, och det kan ingen undra på, att det var mycket svårt att fatta meningen med 'tre högervända spännen mot svart och röd bakgrund'.

Han glömde emellertid aldrig att man hade sagt honom att han skulle ha rätt att begagna dem om han betalade för det och detta styrkte honom i hans övertygelse om att han var en

gentleman. Omärkligt lade sig så småningom hela familjen till med 'den heraldiska fasanen' och några som var allvarigare än de övriga lade beslag på mottot också. Det var bara gamle Jolyon som inte ville höra talas om något motto – det var bara humbug, sade han, mottot var så vitt han kunde förstå alldeles meningslöst.

Inom den äldre generationen var det kanske i grund och botten inte okänt från vilken stor historisk händelse deras vapen kunde härledas, och om de ansattes, så hellre än att duka upp en lögn – de tyckte inte om osanningar eftersom de hade för sig att bara fransmän och ryssar ljög – skyndade de sig att säga att Swithin hade tagit reda på det på något vis.

Inom den yngre generationen var saken insvept i tillbörlig diskretion. De ville varken sära de äldre eller känna sig löjlige på egna vägnar, de begagnade vapnet utan vidare..."

Reds anmärkning: Utsnittet ger beläggande exempel på märkligheter som kan uppstå när översättare inte låter fackgranska sina översättningar av heraldiska uttryck.

1) I originaltexten står: "three dexter buckles on a sable ground gules", det vill säga "i svart fält tre dextervända röda spännen".

2) Originaltexten har "a 'pheasant proper", det vill säga "en naturfärgad fasan".

Vapenbilden 63:2005 343

Familjevapnet – nyckeln till din historia

Ett vapen utgör en familjesymbol och som sådan en traditionsbärare från generation till generation.

Jovenia Juveler har många års erfarenhet av att tillverka vapenringar med sigillgravyr - ett konstantverk vars utförande kräver mycket hög precision.

Jovenia Juveler har ett stort urval av ringmodeller:

VÅR "EGEN" MODELL

Ringen är massiv, i 18k guld med sigillgraverat vapen i oval Sardonyx.

Vi tillverkar även personligt designade vapenringar: Monogram, familjevapen eller emblem graveras exempelvis i manschettknappar och medaljonger.

EXKLUSIV LEVERANS

Vapenringen levereras i ett elegant etui tillsammans med 50 stycken visitkort – med ert vapen i relieftryck – ett fotografi av ringen samt ett lackavtryck av vapnet.

Leveranstiden är åtta veckor.

 JOVENIA JUVELER
S. EGGER

Jovenia AB, Biblioteksgatan 10, SE-111 46 Stockholm
Telefon +46 (0)8-611 25 66, 611 25 88, Fax +46 (0)8-611 22 39
info@joveniajuveler.se www.joveniajuveler.se

344 Vapenbilden 63:2005

Ombyte på påvestolen

Av Marcus Karlsson

Som ingen kan ha undgått så har Johannes Paulus II avsömnat. Till ny påve valde kardinalskollegiet på rekordtid kardinal Joseph Ratzinger. Den nye påven tog sig namnet Benedictus XVI och som sig bör har han ett vapen.

I vapnets symbolik finns återkopplingar till påvens tidigare levnadsbana.

S:t Korbinians björn

Morianhuvudet från ärkestiftet München-Freisings vapen minner om hans tid som ärkebiskop där åren 1977–1980. Björnen anknyter också till tiden som ärkebiskop då den symboliserar **S:t Korbinian**, enligt traditionen den förste biskopen av Freising.

Björnen kan också ses som en symbol för vägen till Rom. Den helige Korbinian fick på väg till Rom höra att hans häst hade dödats av en björn. Han straffade då björnen genom att låta denne bära packningen ända till Rom.

Pojkens musselskal

Musselskalet anknyter till teologin och berättelsen om **S:t Augustinus**, vilken mötte en pojke vid en sandstrand. Pojken var sysselsatt med att med hjälp av en musselskal ösa vatten i en grop han grävt i sanden. När helgonet betraktat denna scen slog det honom hur pojkens futilla arbete kan ses som en analogi till människans svårigheter att förstå det gudomliga mysteriet.

Musselskalet är även en pilgrimssymbol och som sådan anknyter det till hans företrädare **Johannes Paulus II**, den "store pilgrimen". Musselskalet finns också i vapnet för Schottenklostret i Regensburg med vilket Benedikt XVI känner stor andlig gemenskap.

Påvlig mitra

Notabelt i den officiella teckningen är att påven uttryckligen inte velat återge den brukliga påvliga tiaran utan i stället en "påvlig mitra" med tre gyllene band, med samma symbolik som i tiarans tre kronor, men utan den krönande korsgloben.

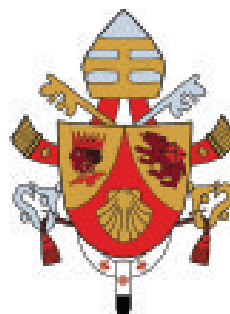
Pallium

Dessutom är ett pallium tecknat hängande under skölden, vilket inte har gjorts i påvevapen på senare år. Det är en liturgisk klädesdetalj som ytterst återgår på den romerska togan, ett ylleband som läggs över axlarna, nedhängande på bröstet. Ärkebiskopar inom den katolska kyrkan kan också framställa sina vapen med pallium. Det särskiljer i sådana fall residentiella ärkebiskopar från titulära sådana, eftersom de sistnämnda inte har rätt att bära pallium.

Till motto har den nye påven COOPERATORES VERITATIS (latin 'Sanningens medarbetare').

Johannes Paulus II.

Benedictus XVI.

Vapenbilden 63:2005 345

Teckning: Davor Zouko ca. 1998.

Teckning från Vatikanens hemsida http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/elezione/stemma_benedict_xvi.html

Med flygande fana

Av Jens Christian Berlin

Christian Braunstein: Svenska försvarsmaktens fälttecken efter millennieskiftet. Statens försvarshistoriska museer, 2004. ISBN 91-971584-7-X. 185 kr. Boken kan köpas i Armémuseums museibutik eller via internet på www.armuseum.se.

Foto: Jens Christian Berlin.

Militära fälttecken är nog det område där det nutida bruket av heraldik kommer närmast sitt ursprung. I en tid då vapen oftast presenteras genom miniatyrsköldariannonser, på affärskort, rockslagsmärken och genom annan heraldisk "kleinkunst", kan det vara befriande att se lejon och örnar breda ut sig över fandukar på dryga två kvadratmeter.

Under senare år har det svenska försvaret genomgått en stor omvandling med nedläggningar och sammanslagningar. Denna bok är därför en god uppdatering för alla dem som intresserar sig för den militära delen av den svenska offentliga heraldiken.

Segernamn och traditionsarv

Huvuddelen av boken innehåller en genomgång av de olika fälttecken som förs inom det svenska försvaret. Fanor, standar, dragonfanor och kommandotecken etoetera presenteras med uppgifter om utseende, konstnär, tillverkare samt när och var och av vem fälttecknet överlämnats. Segernamn listas och traditionsarv från tidigare förband anges.

Varje fälttecken presenteras också med bild – i de flesta fall ett foto. Tyvärr dras helhets-

intrycket ned något av att vissa bilder har blivit lite "gryniga".

Boken, som genomgående har parallell text på svenska och engelska, behandlar också fälttecknens principiella utformning, deras användande, transport och förvaring samt reglerna kring nyansskaffning. Även trumpet- och puktfanor behandlas.

I ett separat avsnitt, författat av **Irma Wallenborg**, ges en intressväckande beskrivning av hur tillverkningen av en regementsfana går till. Här får vi följa arbetet från det att motivet skissas upp på fanduken, till det att den färdiga fanan fästs med tännlikor vid fanstången.

Ur ett specifikt heraldiskt perspektiv ger boken en intressant möjlighet att jämföra verk av flera heraldiska konstnärer ur olika generationer. Fortfarande finns ett antal fälttecken från 1940-, 50- och 60-talen i bruk, vilka är utförda av **Brita Grep**, en heraldisk konstnär som förtjänar mer uppmärksamhet än hon kanske har fått. Bland senare årtiondens fälttecken är det framför allt **Bengt Olof Käldes** pregnanta vapenteckningar som står ut från mängden.

Kantigt för värmlänningar na

En tendens som kan märkas bland flera av de yngre fälttecknen är att de heraldiska bilderna utformats lite väl "kantigt". Mest påtagligt blir detta i fanan för **Södra skånska regementet** respektive **Värmlandsgruppen**. Det frångår inte om denna kantighet är ett medvetet konstnärligt val eller om det är ett sätt att förenkla tillverkningen och på så sätt hålla kostnaderna nere. Helt lyckat är det dock inte.

Sverige har idag flera unga, kompetenta och fantasiska heraldiska konstnärer. Vår man hoppas på att försvarsmakten tar hjälp av någon ur denna nya generation, nästa gång ett fälttecken skall ta form?

Pälsverket hermelin – en utrotningshotad tinktur

Av John Crafoord

De heraldiska pälsverken är tyvärr föga uppmärksammade i Sverige. Det är synd, eftersom de ökar möjligheterna till variation. De är särskilt användbara eftersom de kan läggas på eller gränsa till både färger och metaller.

Det heraldiska pälsverket är urgammalt, men har av oklara skäl varit mindre vanligt i vårt land, om man undantar fodret i föreskrivna mantlar till kungliga och vissa högadliga vapen.

Av pälsverken är hermelin en särskilt knepig tinktur. Dels finns "lösa" hermelinsvansar som märken, kallade heminer, dels är det svårt att göra tinkturen tydlig vid stark förminskning. Detta ställer stora krav på både härold och konstnär. Jag vill återge några exempel med nära sammanhang med min familjs rötter.

"The artist's fancy"

Att blasoneringen av ett vapen är viktigare än en avbildning av det, är måhända särskilt viktigt beträffande hermelin. Såväl i färg som i svartvitt återges tinkturen med de välkända symbolerna för hermelinjurets svans. Många varianter på utseendet finns. I princip ska de fördelas över ytan så att tinkturen klart kan utläsas. Här ställs målaren och stenhuggaren inför problem, men det är särskilt brodösen eller gravören som måste tänka sig för.

På Craufurdland Castle i Skottland har jag sett ett par stolar med broderadrygg. Där syns Crafoordvapnet med nio heminer på bjälken på den ena stolen och med sju på den andra, som är en kopia av senare tillverkning.

"The number of ermines spots is at the artist's fancy," har jag lärt mig.

Detalj. Bilden ur Femseklarfranskonsist, Nationalmuseum, utställningsskatiblogg nr 247.

När hermelin framställs på fana får fler heminer plats. Här ses hur fanorna visar fler heminer än på den avbildade skölden – för hertigen av Burgund. Ur kung Renés av Anjou Le Livre des Turnois, omkring 1460.

Hurska då en sigillgravör göra för att framställa ett fält eller en bjälke av hermelin så att ett sigillavtryck blir läsbart men ändå tydligt visar hermelin? Erfarenheter i vår släkt är att det blir fyra eller fem eller kanske bara tre.

Vapenbilden 63:2005 347

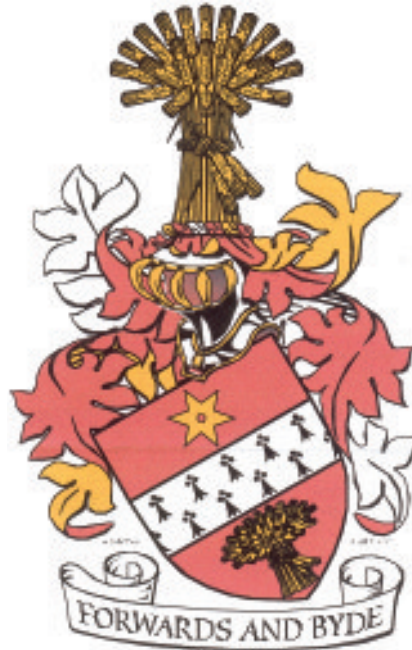
Crafoordvapnets utveckling

Den skotska ätten **Crawford** (Craufurd etc) anses ha normandiskt ursprung. Den röda skölden med en hermelinbjälke – en häroldsbild – kan möjligen ha förts redan av stamfädern under den skotske kungen **David I**:s tid (1124–1153) tilldelades orten Crawford i floden Clydes dalgång och då tog sitt namn efter den.

Då en ättling ca 1200 gifte sig till det mäktiga Loudon kvadrerade vapnet. Under 1200-talet och senare fick en rad grenar olika tillägg till vapnet, oftast något märke över, under eller på hermelinbjälken. En gren för till och med bjälken bildad av vågskuror.

Vår släktgren utgår från grenen **Craufurd of Fedderat**, som från 1300-talets slut var etablerad i Fedderat i området Buchan i nordöstra Skottland. På den röda skölden åtföljs bjälken i sköldemärket för den grenen ovan av en sporklinga och nedan av en kärve, båda av guld. Kärven kan ha valts som en hänsyftning till ätten **Cuming**, som ägde Fedderat närmast före Craufurds och som förde i blått fält tre kärvar av guld. Vad gäller den svenska släktgrenen, så har sporklingan över tid transformerats till en sexuddig stjerna.

Den mest belysande användningen av hermelin finner vi beträffande grenen Crawford of Loudon. År 1318 gifte sig den enda arvtagaren **Susan Crawford** med Sir **Duncan Campbell**. Då fastställdes en elegant form av alliansvapen genom att skölden behöll Campbells gronering men brudgummens campbellska tinkturer svart och guld ersattes av hennes rött och hermelin.

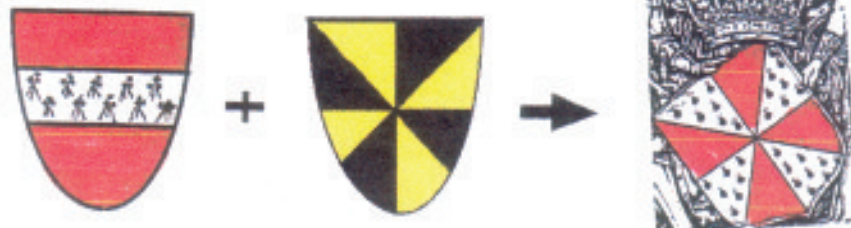

Teckning: Vladimír A. Šegethurd.

Svenska adliga ätten Crafoords vapen, här med sköldemärket återgivet i överensstämmelse med skölden för Craufurd of Fedderat.

Pälsverk eller lösa svansar?

Det är svårt att få gehör rörande den korrekta blasoneringen av hermelin så som i vårt vapen. I Sverige har en tradition utbildats vad gäller Crafoord-vapnet. Bjälken uppfattas såsom av silver, belagd med fyra herminer, i stället för av hermelin. Man har då kopierat avbildningar

Bilden längst till höger: detalj av bild till en besättning av Loudon Castle 1905.

Vapnen för Susan Crawford of Loudon och hennes make Sir Duncan Campbell. Längst till höger det nya vapnet Campbell of Loudon. Illustration av författaren.

Crafoords sköld såsom den är återgiven i adelskalendern 2004.

av hemelinbjälken där bara fyra hermelin-svansar finns med. Den utvecklingen får skyllas på den bristande bekantskapen med detta pälsverk som fanns i Sverige i gångna sekel. I **Frithiof Dahlbys** och **Jan Ranekes** *Den svenska adelns vapenbok* (1967) beskrivs sköldemärket som "i rött fält en bjälke av silver, belagd med fyra herminer, åtföljd ovan av en sexuddig (RS åttauddig) stjärna och nedan av en stolpvis ställd sädeskärve, allt av guld". (RS anger riddarhusköldens utseende.)

Riddarhusdirektionen har från och med adelskalendern 1998 sopat problemet under mattan då man däri raderade ut hemelin från illustrationen av heraldiska skrafferingar.

Använd de trevliga pälsverken

Att blasonera vår familjs vapen som Dahlby/Raneke gör innebär grovt våld på historisk tradition. Jan Raneke har senare anslutit sig till förf:s uppfattning att bjälken skall vara "av hemelin" (brev 1997-08-03). Han har också vänt sig emot åtgärden att utesluta hemelin i adelskalendern.

Att pälsverk inte alls är okänt i gammal nordisk heraldik fick vi för övrigt ett exempel på i Vapenbilden nr 61, s 298, där ett av de sju äldsta sigillerna i Danmark återger ett vapen med gråverk.

Jag har med den här artikeln velat fästa uppmärksamhet på pälsverket hemelin och rekommenderar vapenkonströrer och beställare att fundera på hur pälsverk av olika slag kan bli ett spännande inslag i nyskapande vapen.

Forts från s 329.

Stockholm, att föra samma vapen. Denne hade upptagit namnet Nyström från sin mor, Anna Maria Nyström (född 1781), skattebondehustru i Styra västergård i Styra socken i Östergötland.

Sköld: *Av en vågskura styckad i blått, vari en nymåne av guld, och guld, vari ett blått kvarnjärn. Blått hjälmtäcke fodrat med guld.* Hjälmprydnad: *Ett blått kvarnjärn.* Valspråk: MARE PONS ('Havet är en bro').

Teckning Magnus Eäckmark

Sandell, yngre släkten

Antaget av fil mag Bo

Sandell, Trelleborg, 2003. Släktnamnet Sandell vidareförde hans farfar Edvin Sandell (1880–1950), brämmästare på Höganäsbolaget i Bjuv, från sin mor Elisa Sandell (född 1850), husmanskustru i Maglaby nr 10 i Kvidinge socken. Släktnamnet antogs av hennes far Per Eskilsson Sandell (född 1822), soldat i Håkantorp i Västra Torups socken, allt i Skåne.

Sköld: *I rött fält tre sexuddiga stjärnor, två över en, av guld och däröver en av en flamskura bildad ginstam av guld. Rött hjälmtäcke fodrat med guld.* Hjälmprydnad: *En uppskjutande klassisk lyra av guld på vardera sidan besatt med tre röda liljor.* Valspråk: VERITAS SCIENILÆ ASTRA EST ('Sanningen är kunskapens stjärna').

Teckning Jan Raneke.

Se Skandinavisk vapenrulla nr 648/2004.

Söker Du ett vapen inom Sverige?
Pröva SHF:s databas, se <http://databas.heraldik.se>

Vapenbilden 63:2005 349

Hur LOUISE GRZEGORZ är släkt med Heliga Birgitta

Generation:

1	LOUISE f. 5. 3. 1943	
	dotter III	
2	ULLA RANKE (1823-1909)	
	dotter III	
3	EDITH JONAEDETH Edman (1854-1935)	
	dotter III	
4	ANNA LOVISA AUGUSTSDOTR (1824-1911) Lödöse "Annamorser"	
	dotter III	
5	LOTTA ANDERSDOTR (1844-1908) Lödöse	
	dotter III	
6	ANNA LOVISA LUNDGREN (f. 1812)	
	dotter III	
7	ELIN ÖRSDOTR (f. 1789, g. 1808) från Ulråsa i Lödöse	
	dotter III	
8	MARIA MARGARETA LUNDGREN (g. 1791) Lödöse	
	dotter III	
9	MARIA SOFIA GYLLENMÅL (1855-1911)	
	dotter III	
10	ANNA MARIA REUTERSTRÖM (1807-)	
	dotter III	
11	INGRID SILFVERLÖÖD (1645-1722)	
	dotter III	
12	CHRISTINA FEDERSDOTR GYLLENCORNETT (k. 1837)	
	dotter III	
13	GABRIEL SVAN (k. 1644)	
	dotter III	
14	CHRISTINA NILSDOTR BIERING (1537-1593)	
	dotter III	
15	ANNA GLOESDITR STENBOCK (c. 1513-1573)	
	dotter III	
16	KÄRIN KARALESDOTR LAKE (k. 1516-1531-)	
	dotter III	
17	ANNA GUSTAFSDOTR (STENBOCK) (k. 1636, d. 1696)	
	dotter III	
18	INGRID BENGTSDOTR (Vinsterpatri)	
	dotter III	
19	KRISTINA STAFFANSDOTR (IIBakasserde stf) (k. 1407, d. 1461)	
	dotter III	
20	ILIANA ÅKESDOTR (Bst av Skåne)	
	dotter III	
21	ANNA CERISDITR (SNARENBORO) (k. 1374, d. 1434)	
	dotter III	
22	KRISTINA BENGTSDOTR (NIELKE) (d. sen. 1399)	
	dotter III	
23	INGEBORG MAGNUSDOTR (Uppåsalåttan) g. 1366, begr. i Vadstena	
	dotter III	
24	KATARINA BIRGERSDOTR (k. 1215, var d. 1343) Syster till Heliga Birgitta	
	dotter III	
25	BIRGER PETERSSON (k. 1280-1322) (Finsalåttan) Höfdare, riksråd, lagman i Thorsdalens i Uppåsalåttan och INGEBORG BENGTSDOTR d. 1314 (Folkungstättens lagmansdotter)	

Jubiläumsskrift Utredningen gjord med anledning av Louise Grzegorz 5 juni 2005 av Jan Ranke

Samma raka-möderne-släkt som heliga Birgitta

Översikten här intill har skickats in av **Jan Ranke**, Lomma.

Den utgår överst från hans dotter **Louise Grzegorz** (nr 1) och följer hennes raka möderlinje bakåt.

Nr 17 är ingen mindre än den heliga **Birgittas** syster. Systerns mor **Sigrid** "den fagra" dog 1289. Därefter förlorar sig möderlinjen i historiens dunkel.

Listan torde vara intressant för genetiker som studerar mitokondriell DNA, vilket nedärvs på rak kvinnolinje (på samma sätt som käm-DNA nedärvs på manslinjen).

Linjen är också exceptionellt lång. Eller kan någon visa upp en längre? Redaktionen väntar med spänning. *Red*

SHF:s anbudsauktion nr 13

Nummer, beskrivning, utropspris (SEK)

Litteratur

1. **Slater**, Stephen (2002), The Complete Book of Heraldry, Lorenz Books, London. Inbunden, Skyddsomslag, 256 s [för recension se Vapenbilden nr 57 s 170 fj] 210 kr
2. **von Volborth**, Carl-Alexander (1992), Heraldik – Eine Einführung in die Welt der Wappen, Belsar Verlag, Zürich Inbunden, 112 s, 300+ färgill. 200 kr
3. **McCarthy**, Michael Francis (2001), Armoria Sedium, A Roll of See Arms used by the Catholic, Anglican and Lutheran Churches, Thylacine Press, Darlington. 280 s, fler än 900 ill av stiftsvapen från hela världen, de flesta i s/v (skraffering) 500 kr
4. **Heymowski**, Adam (2001), Sveriges Drottningar – från Vasa till Bernadotte, Kungl. Husgerådskammaren, Stockholm, Häftad, 56 s, färgill av drottningarnas vapen. 50 kr

Angivna priser är minimipriser. Anbudsgivaren skall ange det högsta pris han är villig att betala för varje objekt. Slutpriset blir dock inte detta pris utan det näst högsta budet +10% (föreningens provision). Om inga andra bud inkommit så blir priset det angivna minimipriset +10%. Om högsta bud skulle avges av fler än en, så gäller det först inkomna.

Säljaren och köparen meddelas om utfallet och aktuell köpeskilling. Säljaren levererar objektet till köparen mot köpeskillingen samt eventuellt porto. Säljaren betalar provisionen till föreningens postgäro 22 27 90-8.

Bud lämnas **senast den 15 oktober 2005** antingen per brev till Daniel G Andersson, Saltsjö-
gatan 15, 261 61 Landskrona, eller via epost till daniel@heraldik.se.

Har du saker att sälja? Skicka en lista på objekt till ovanstående adress/epost senast den 15 oktober 2005.

Vid anbudsauktion nr 12 såldes följande – nr, slutpris (utropspris):
2. 15 (10); 3. 200 (170); 4. 55 (50); 5. 200 (20); 6. 5 (5); 9. 25 (20); 10.
250 (200); 11. 50 (10); 12. 11 (10); 13. 100 (20).

NYA MEDLEMMAR

16/3-15/7

- Mia Gregnert**, Rosenborg, Avla, 640 50
Bjölunda
- Fredrik Högbom**, Regementsgatan 29, 831
35 Östersund
- PeGe Olsson**, Södra Klaragatan 8, 653 40
Karlstad
- Michael Rehbander**, Talgoxegatan 11, 426
69 Västra Frölunda
- Knut Holmgren**, St. Jörgens plats 8, 252 20
Helsingborg
- Jonas Werkander**, Lövtäcktsvägen 22, 141
42 Huddinge
- Thomas Werkander**, Finnholmsvägen 10,
141 42 Huddinge

- Ingrid Bedroth**, Talltitevägen 29, 237 36
Bjäre
- Erik Jonsson**, Söderlångatan 1, 71331 Nora
- Håkan Filipsson**, Grifbylundsvägen 70 A,
187 64 Täby
- Sunil Saigal**, Palais des Nations, CH-1211
Genève 10, SCHWEIZ
- Tom C Bergroth**, PB 675, FI-20101 Åbo,
FINLAND.
- Torbjörn Wihlen**, Torgvägen 2 A, 148 30
Ösno

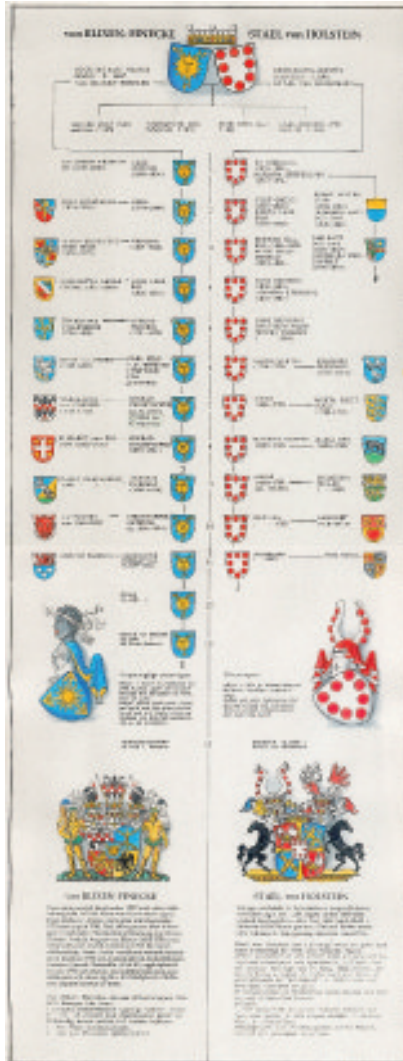
Vapenbilden 63:2005 351

Hur vapen används

Fortsätt att skicka bilder till redaktionen! Exempelserien fortsätter i kommande nummer av Vapenbilden.

Tekning: Jan Rameke 1969.

Collage av Jesper Wessling för utg. nummer 5 i serien med dementi och krukav Davaur Zankoch Weller Leonhard.

På bröllopsprogram. Här är det vapnen för med dr Pontus Wessling och med dr Helena Backlund, som gifte sig i Fvlereds kyrka i Västergötland den 28 maj 2005. Samma alliansvapenteckning prydde entrén till festlokalen och kunde där även ses bakom det äkta paret.

Tekning: Einar Exar 2003.

Samma förlaga används dels till tryckning av ett exlibris (ovan), dels till en blåstämpel (till höger) för Kaare Seeberg Sidselrud, Oslo.

Till vänster: Väg gavla, ca 30 x 80 cm, på Näsbyholms slott, illustrerande stamlinjerna bakåt i tiden för ägarparet Dick von Blixen-Finecke och Catharina, född Stael von Holstein.